

C/2024/3510

30.5.2024

ZALECENIE RADY

z dnia 23 maja 2024 r.

w sprawie zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych

(C/2024/3510)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. w związku z art. 182 ust. 5,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) U podstaw światowej klasy badań naukowych i innowacji leżą otwartość, współpraca międzynarodowa i wolność nauki. Wraz z rosnącymi napięciami międzynarodowymi i coraz większym geopolitycznym znaczeniem badań naukowych i innowacji unijni naukowcy i pracownicy akademicy w swojej współpracy międzynarodowej coraz częściej stają jednak w obliczu zagrożeń dla bezpieczeństwa badań naukowych, które to zagrożenia mają wrogi wpływ na europejskie badania naukowe i innowacje oraz prowadzą do ich nadużywania w sposób, który wpływa na bezpieczeństwo unijne lub narusza wartości i prawa podstawowe Unii zdefiniowane w Traktacie o Unii Europejskiej (zwanym dalej „TUE”) i Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”). W związku z tym istotne jest, aby unijny sektor badań naukowych i innowacji był wspierany w przeciwdziałaniu tym zagrożeniom i uprawniony do podejmowania działań w tym zakresie. Aby współpraca międzynarodowa pozostała otwarta i bezpieczna, niezbędne są precyzyjne i proporcjonalne środki ochronne.
- (2) Zmieniający się kontekst geopolityczny wymaga pilnej reakcji wszystkich państw członkowskich i Komisji, by wzmocnić i wykorzystać potencjał w zakresie badań naukowych i innowacji w całej Unii. Jedynie wspólne wysiłki mogą zapewnić zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych. Kontekst ten wymaga również przywrócenia równowagi między współpracą międzynarodową w dziedzinie badań naukowych i innowacji w świetle interesów, wartości i zasad Unii, aby rozwijać i chronić strategiczną autonomię Unii⁽¹⁾, przy jednoczesnym zachowaniu otwartej gospodarki oraz dążeniu do zapewnienia równych warunków działania i wyważonej wzajemnej otwartości.
- (3) Otwarta nauka zapewnia jak największą dostępność badań naukowych z korzyścią dla nauki, gospodarki i całego społeczeństwa. Współpraca międzynarodowa w dziedzinie badań naukowych i innowacji ma zasadnicze znaczenie dla znalezienia rozwiązań dla pilnych globalnych wyzwań z korzyścią dla naszych społeczeństw i napędza doskonałość naukową, natomiast międzynarodowa mobilność utalentowanych badaczy wzbogaca badania naukowe i ma zasadnicze znaczenie w kontekście wspierania innowacji i osiągnięcia przełomowych naukowych rozwiązań. Wolność nauki oznacza, że naukowcy mogą swobodnie prowadzić badania i wybierać metody badawcze, a także partnerów badawczych z całego świata, biorąc pod uwagę, że wolności nauki towarzyszy odpowiedzialność akademicka.
- (4) Rosnąca konkurencja strategiczna i powrót do polityki siły prowadzą do tego, że stosunki międzynarodowe stają się coraz bardziej transakcyjne. Skutkiem tej zmiany jest pojawienie się zagrożeń, które są zróżnicowane, nieprzewidywalne i często mają charakter hybrydowy⁽²⁾. Biorąc pod uwagę kluczową rolę krytycznej wiedzy i technologii krytycznych dla przewagi politycznej, gospodarczej, wywiadowczej i wojskowej, niektórzy konkurenci Unii w coraz większym stopniu zwiększają swoje zdolności w tym zakresie lub aktywnie realizują strategię fuzji cywilno-wojskowej.

⁽¹⁾ Specjalne spotkanie Rady Europejskiej (1 i 2 października 2020 r.) – konkluzje, ust. 3.

⁽²⁾ Wspólne ramy przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym – odpowiedź Unii Europejskiej, JOIN(2016)18.

- (5) Zagrożenia hybrydowe mogą mieć wpływ na wszystkie istotne sektory, jednak ze względu na otwartość, wolność nauki, autonomię instytucjonalną i współpracę na skalę światową sektor badań naukowych i innowacji jest szczególnie podatny na zagrożenia. Naukowcy i innowatorzy z siedzibą w Unii mogą być celem przechwytywania najnowocześniejszej wiedzy i technologii, czasami przy użyciu metod, które są zwodnicze i ukryte, lub w drodze jawnej kradzieży lub wymuszenia, ale częściej poprzez wykorzystywanie międzynarodowej współpracy akademickiej pozornie w dobrej wierze. Oprócz ryzyka dla naszego bezpieczeństwa i dobrobytu zagrożenia hybrydowe mogą mieć wpływ na wolność nauki i rzetelność badawczą w Unii.
- (6) Sektor badań naukowych i innowacji funkcjonuje zatem w coraz trudniejszym międzynarodowym kontekście współpracy, co wiąże się z ryzykiem niepożądanego transferu krytycznej wiedzy i technologii krytycznych do państw trzecich, w których mogłyby zostać wykorzystane do wzmocnienia zdolności wojskowych i zdolności służb wywiadowczych tych państw, co miałoby wpływ na bezpieczeństwo Unii i jej państw członkowskich, lub do celów naruszających wartości i prawa podstawowe Unii. Chociaż współpraca ta nie zawsze jest prawnie zakazana, może wiązać się z poważnymi obawami dotyczącymi bezpieczeństwa i etyki.
- (7) Zgodnie z zasadami autonomii instytucjonalnej i wolności nauki organizacje prowadzące badania naukowe i organizacje finansujące badania naukowe ponoszą największą odpowiedzialność za rozwijanie i prowadzenie współpracy międzynarodowej. Organy publiczne na wszystkich szczeblach powinny rozważyć udzielanie tym organizacjom pomocy i wsparcia, umożliwiając im podejmowanie świadomych decyzji i zarządzanie ryzykiem dla bezpieczeństwa badań naukowych.
- (8) W ostatnich latach w kilku państwach członkowskich i na szczeblu Unii toczyły się dyskusje na temat zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych i podjęto różne inicjatywy:
- w maju 2021 r. Komisja opublikowała komunikat w sprawie globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji, w którym przedstawiła nową europejską strategię na rzecz polityki międzynarodowych badań naukowych i innowacyjności. Rada odpowiedziała we wrześniu 2021 r. przyjęciem konkluzji Rady, w których podkreśliła zobowiązanie Unii i państw członkowskich do wzmocnienia środków przeciwdziałania obcym ingerencjom,
 - do unijnego programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji na lata 2021–2027, „Horyzont Europa”, wprowadzono pewne środki ochronne, co oznacza nadanie skuteczności wyraźnej odpowiedzialności Unii jako jednego z największych europejskich podmiotów finansujących badania naukowe,
 - w listopadzie 2021 r. Rada przyjęła program polityki w zakresie Europejskiej Przestrzeni Badawczej (EPB) na lata 2022–2024 w ramach swoich konkluzji w sprawie przyszłego zarządzania EPB, w których jako jedno z działań priorytetowych uwzględniono przeciwdziałanie ingerencjom zagranicznym,
 - w styczniu 2022 r., w następstwie zobowiązań wynikających zarówno z globalnego podejścia, jak i programu polityki w zakresie EPB, Komisja opublikowała dokument roboczy służb Komisji dotyczący przeciwdziałania ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje. Aby ułatwić wzajemne uczenie się między państwami członkowskimi, przez cały rok 2023 odbywały się ponadto warsztaty wzajemnego uczenia się,
 - w dniu 9 marca 2022 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie „obcych ingerencji we wszystkie procesy demokratyczne w Unii, w tym dezinformacji”, w której wzywa do wzmocnienia wolności nauki, zwiększenia przejrzystości zagranicznego finansowania, a także do mapowania i monitorowania ingerencji zagranicznych w sferze kultury, szkolnictwa wyższego i religii,
 - w kwietniu 2022 r. Rada przyjęła konkluzje w sprawie europejskiej strategii na rzecz wzmocnienia pozycji instytucji szkolnictwa wyższego z myślą o przyszłości Europy, podkreślając, że pogłębiona współpraca w ramach Unii może być korzystna dla wspierania instytucji szkolnictwa wyższego i zapewnienia naukowcom, szkoleniowcom, studentom i pracownikom narzędzi niezbędnych do radzenia sobie z wyzwaniami w zakresie sprawiedliwej globalnej współpracy, takimi jak niesprawiedliwość, obce ingerencje i przeszkody w otwartej nauce. Rada podkreśliła również potrzebę promowania świadomego i niezależnego sposobu rozumienia partnerów z państw trzecich,
 - w dniu 10 czerwca 2022 r. Rada przyjęła konkluzje pt. „Wartości i zasady współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji”, w których podkreśliła znaczenie zarządzania ryzykiem i bezpieczeństwa oraz zwróciła się do Komisji i państw członkowskich, by dalej opracowywały dobre praktyki,

- w szerszym kontekście bezpieczeństwa i obrony trwają prace w ramach strategii UE w zakresie unii bezpieczeństwa ⁽³⁾, a także Strategicznego kompasu na rzecz bezpieczeństwa i obrony, których celem jest wspólna ocena zagrożeń i wyzwań oraz większa spójność działań w obszarze bezpieczeństwa i obrony, w tym przy wykorzystaniu unijnego zestawu narzędzi do przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym, który łączy różne instrumenty służące wykrywaniu zagrożeń hybrydowych i reagowaniu na nie,
- w dziedzinie unijnych przepisów dotyczących kontroli wywozu towarów i technologii podwójnego zastosowania zasadnicze znaczenie dla bezpieczeństwa badań naukowych ma rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/821 ⁽⁴⁾. Aby pomóc organizacjom prowadzącym badania naukowe, we wrześniu 2021 r. Komisja opublikowała zalecenie w sprawie programów przestrzegania przepisów w zakresie badań naukowych dotyczących produktów podwójnego zastosowania ⁽⁵⁾.
- (9) Komisja i wysoki przedstawiciel przyjęli wspólny komunikat w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego ⁽⁶⁾, której celem jest zapewnienie, aby Unia nadal czerpała korzyści z otwartości gospodarczej przy jednoczesnym minimalizowaniu zagrożeń dla unijnego bezpieczeństwa gospodarczego. W ramach strategii zaproponowano podejście oparte na trzech filarach: promowaniu bazy gospodarczej i konkurencyjności Unii, ochronie przed zagrożeniami i partnerstwa z jak najszerszym gronem krajów w celu rozwiązywania wspólnych problemów i dbaniu o wspólne interesy. W każdym z filarów kluczową rolę mają do odegrania badania naukowe i innowacje.
- (10) W następstwie tego wspólnego komunikatu w zaleceniu Komisji (UE) 2023/2113 ⁽⁷⁾ Komisja wskazała obszary technologii krytycznych dla bezpieczeństwa gospodarczego Unii na potrzeby pogłębionej oceny ryzyka z udziałem państw członkowskich. Rozpoczęto już oceny ryzyka w trybie priorytetowym w czterech z 10 zidentyfikowanych obszarów technologii krytycznych, a konkretnie w obszarach zaawansowanych półprzewodników, sztucznej inteligencji, technologii kwantowych i biotechnologii. Wyniki ocen ryzyka mogą po ich zakończeniu posłużyć za podstawę dla innych ewentualnych środków mających na celu wdrożenie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego, w tym środków ukierunkowanych na zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych.
- (11) We wspólnym komunikacie w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego ogłoszono ponadto, że Komisja proponuje środki mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych w drodze zapewnienia wykorzystania istniejących narzędzi oraz identyfikacji i usunięcia wszelkich pozostałych luk, co pozwoli zachować otwartość ekosystemu badań naukowych i innowacji. Niniejsze zalecenie jest częścią pakietu wydanego przez Komisję w styczniu 2024 r. w ramach działań następczych w związku ze wspólnym komunikatem.
- (12) Jeśli chodzi o identyfikację luk, o której mowa w poprzednim punkcie, dyskusje z państwami członkowskimi i organizacjami zainteresowanych stron wskazują, że decydenci i inne zainteresowane podmioty pilnie potrzebują większej jasności pojęciowej oraz wspólnego rozumienia omawianych kwestii i tego, co stanowi reakcję polityczną, która jest zarówno proporcjonalna, jak i skuteczna.
- (13) Coraz więcej państw członkowskich opracowało lub jest w trakcie opracowywania polityki mającej na celu zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych. Chociaż działania te przyczyniają się zasadniczo do podnoszenia świadomości i wzmocnienia odporności, to aby były rzeczywiście skuteczne, opracowywanie i wdrażanie zabezpieczeń powinno być konsekwentnie stosowane na wszystkich szczeblach, w tym na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym, a także na poziomie organizacji prowadzących badania naukowe i organizacji finansujących badania naukowe. Potrzebna jest zatem koordynacja na szczeblu Unii i wsparcie Komisji na rzecz budowania zdolności i wymiany praktyk, aby chronić integralność EPB, przy jednoczesnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich do dalszych działań, na przykład poprzez opracowanie ram regulacyjnych.
- (14) Ważne jest, aby zagrożenia hybrydowe wpływające na ekosystem badań naukowych i innowacji były oceniane pod względem strukturalnym, co poprawi orientację sytuacyjną wśród decydentów w oparciu o pojedynczą komórkę analiz wywiadowczych, w szczególności Komórkę ds. Syntezy Informacji o Zagrożeniach Hybrydowych, oraz z uwzględnieniem prac Europejskiego Centrum ds. Zwalczania Zagrożeń Hybrydowych, a także Agencji Unii Europejskiej ds. Cyberbezpieczeństwa i ustanowionego przez Europol Europejskiego Centrum ds. Walki z Cyberprzestępczością w odniesieniu do zagrożeń cyberbezpieczeństwa.

⁽³⁾ COM(2020) 605.

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/821 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiające unijny system kontroli wywozu, pośrednictwa, pomocy technicznej, tranzytu i transferu produktów podwójnego zastosowania (Dz.U. L 206 z 11.6.2021, s. 1).

⁽⁵⁾ Zalecenie Komisji (UE) 2021/1700 z dnia 15 września 2021 r. w sprawie wewnętrznych programów przestrzegania przepisów w zakresie kontroli badań dotyczących produktów podwójnego zastosowania na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/821 ustanawiającego unijny system kontroli wywozu, pośrednictwa, pomocy technicznej, tranzytu i transferu produktów podwójnego zastosowania (Dz.U. L 338 z 23.9.2021, s. 1).

⁽⁶⁾ JOIN(2023)20.

⁽⁷⁾ Zalecenie Komisji (UE) 2023/2113 z dnia 3 października 2023 r. w sprawie obszarów technologii krytycznych dla bezpieczeństwa gospodarczego UE, na potrzeby pogłębionej oceny ryzyka z udziałem państw członkowskich (Dz.U. L, 2023/2113, 11.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2113/oj>).

- (15) Biorąc pod uwagę fakt, że znaczny udział w badaniach naukowych i innowacjach ma sektor prywatny, należy podkreślić, że chociaż ryzyko, na które narażone są przedsiębiorstwa, może być podobne, ich charakter, potrzeby i możliwości różnią się od ryzyka organizacji prowadzących badania naukowe.
- (16) Należy zwrócić należytą uwagę na doświadczenia polityczne państw członkowskich i kluczowych partnerów międzynarodowych, podkreślając jednocześnie, że należy sformułować podejście odpowiadające szczególnemu kontekstowi europejskiemu. Dobre praktyki są na przykład wymieniane w ramach wielostronnego dialogu dotyczącego wartości i zasad współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji, w ramach negocjacji stowarzyszeniowych i posiedzeń Wspólnego Komitetu Sterującego ds. Nauki i Technologii w kontekście międzynarodowych porozumień w dziedzinie nauki i technologii, a także na forach wielostronnych, takich jak G7, oraz w ramach odpowiednich wielostronnych porozumień w sprawie kontroli wywozu.
- (17) Do bezpieczeństwa badań naukowych przywiązuje się coraz większą wagę i nabiera tempa tocząca się debata poświęcona zagrożeniom związanym z tą kwestią i najlepszym sposobom zarządzania nimi. W związku z tym istnieje potrzeba dalszego podnoszenia świadomości, promowania i ułatwiania wzajemnego uczenia się między państwami członkowskimi i odpowiednimi organizacjami zainteresowanych stron, a także przyczynienia się do elastycznego i sprawnego podejścia do uczenia się.
- (18) Do celów niniejszego zalecenia:
- 1) „bezpieczeństwo badań naukowych” odnosi się do przewidywania ryzyka – i zarządzania nim – związanego z: a) niepożądanym transferem krytycznej wiedzy i technologii krytycznych, które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo Unii i jej państw członkowskich, na przykład w przypadku wykorzystania takiego transferu do celów wojskowych lub wywiadowczych w państwach trzecich; b) wrogim wpływem na badania naukowe, w przypadku którego mogą one ulec instrumentalizacji ze strony państw trzecich w celu między innymi rozpowszechniania dezinformacji lub rozpowszechniania wśród studentów i naukowców określonej narracji lub nakłaniania do autocenzury, naruszających zasady wolności nauki i rzetelności badawczej w Unii; c) naruszeniami zasad etycznych lub integralności, w przypadku gdy wiedza i technologie są wykorzystywane do ograniczania, naruszania lub podważania wartości i praw podstawowych Unii, zdefiniowanych w Traktatach;
 - 2) „sektor badań naukowych i innowacji” odnosi się do wszystkich organizacji prowadzących badania naukowe, w tym instytucji szkolnictwa wyższego, o ile prowadzą one badania naukowe, do organizacji finansujących badania naukowe i infrastruktury badawczej w całej Unii, a także wszystkich innych podmiotów w innym ekosystemie badań naukowych i innowacji. Jako że elementy niniejszego zalecenia mogą być równie istotne dla przedsiębiorstw, konieczna jest współpraca z podmiotami sektora prywatnego w celu zapewnienia im bezpieczeństwa badań naukowych;
 - 3) „organizacja prowadząca badania naukowe” oznacza każdą organizację nienastawioną na zysk, która prowadzi badania naukowe;
 - 4) „współpraca międzynarodowa” odnosi się do współpracy organizacji prowadzących badania naukowe i organizacji finansujących badania z siedzibą w Unii lub indywidualnych naukowców finansowanych przez te organizacje, z jednej strony, z podmiotami, w tym przedsiębiorstwami, mającymi siedzibę poza Unią lub indywidualnymi naukowcami finansowanymi przez te podmioty, z drugiej strony. Współpracę z przedsiębiorstwami i organizacjami prowadzącymi badania naukowe z siedzibą w Unii, ale będącymi własnością podmiotów spoza Unii lub kontrolowanymi przez takie podmioty, należy rozważyć na podstawie oceny ryzyka;
 - 5) „ocena ryzyka” odnosi się do procesu dotyczącego międzynarodowej współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji, w którym bierze się pod uwagę połączenie głównych czynników ryzyka. Od połączenia tych czynników zależy poziom ryzyka. Kluczowe elementy podlegające ocenie można podzielić na cztery kategorie: a) profil ryzyka organizacji z siedzibą w Unii podejmującej współpracę międzynarodową: należy rozważyć mocne i słabe strony organizacji, w tym zależności finansowe istotne z punktu widzenia projektu badawczego; b) dziedzina badań naukowych i innowacji, w której ma mieć miejsce współpraca międzynarodowa: należy określić, czy projekt koncentruje się na dziedzinie badań obejmującej krytyczną wiedzę i technologie krytyczne, metodach, danych lub infrastrukturze badawczej uważanej za szczególnie podatną na zagrożenia związane z bezpieczeństwem lub wartościami i prawami podstawowymi Unii; c) profil ryzyka państwa trzeciego, w którym znajduje się siedziba partnera międzynarodowego lub siedziba podmiotu, którego partner ten jest własnością lub którego kontroli podlega (na przykład kwestia, czy dane państwo podlega środkom ograniczającym lub osiąga słabe wyniki w zakresie praworządności lub ochrony praw człowieka, prowadzi agresywną strategię fuzji cywilno-wojskowej lub czy ogranicza się w nim wolność nauki); d) profil ryzyka międzynarodowej organizacji partnerskiej, a mianowicie należy starannie sprawdzić organizację, z którą zamierza się współpracować, aby ustalić między innymi, czy nie nałożono na nią środków ograniczających, czy ma ona powiązania z wojskiem, określić powiązania zaangażowanych naukowców lub pracowników, a także zamiary partnera w odniesieniu do końcowego przeznaczenia lub do zastosowania rezultatów badań;

- 6) „krytyczna wiedza i technologie krytyczne” odnosi się do wiedzy i technologii, w tym know-how, w nowo powstających i przełomowych obszarach oraz w dziedzinach, które mają kluczowe znaczenie dla konkurencyjności gospodarczej, dobrobytu społecznego i bezpieczeństwa Unii i jej państw członkowskich i w których w związku z tym nadmierne uzależnienie od państw trzecich jest niepożądane, biorąc pod uwagę dynamiczny charakter bezpieczeństwa badań naukowych i zmieniające się zagrożenia. Obejmuje to między innymi badania naukowe i innowacje o potencjale podwójnego zastosowania;
- 7) „państwa trzecie” odnoszą się do wszystkich państw spoza Unii.

NINIEJSZYM ZALECA, ABY PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE I KOMISJA EUROPEJSKA:

1. uwzględniły następujące zasady odpowiedzialnego umiędzynarodowienia przy opracowywaniu i wdrażaniu działań politycznych mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych:
 - a) dalej promowały i broniły wolności nauki i autonomii instytucjonalnej, biorąc pod uwagę, że organizacje prowadzące badania naukowe ponoszą główną odpowiedzialność za swoją międzynarodową współpracę w zakresie badań naukowych i innowacji;
 - b) dalej promowały i zachęcały do współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji – zarówno otwartej, jak i bezpiecznej – zgodnie z zasadą „otwarty w największym możliwym zakresie, zamknięty tylko w koniecznym”, przy zapewnieniu, aby produkty badań naukowych były możliwe do znalezienia, dostępne, interoperacyjne i nadające się do ponownego wykorzystania (FAIR), z należytym uwzględnieniem obowiązujących ograniczeń, w tym kwestii bezpieczeństwa;
 - c) zapewniały proporcjonalność środków: wprowadzane środki ochronne nie powinny wykraczać poza to, co jest niezbędne do ograniczenia ryzyka i uniknięcia wszelkich zbędnych obciążeń administracyjnych. Celem jest raczej zarządzanie ryzykiem, a nie jego unikanie;
 - d) ukierunkowywały środki bezpieczeństwa badań naukowych na zapewnienie bezpieczeństwa gospodarczego oraz bezpieczeństwa Unii i bezpieczeństwa narodowego, a także na obronę i promowanie wartości i praw podstawowych Unii, wolności nauki i rzetelności badawczej, przy jednoczesnym unikaniu protekcjonizmu i politycznej instrumentalizacji badań naukowych i innowacji;
 - e) promowały samorządność w sektorze badań naukowych i innowacji w ramach mających zastosowanie ram regulacyjnych, upoważniając podmioty w tym sektorze do podejmowania świadomych decyzji, podkreślając odpowiedzialność społeczną organizacji prowadzących badania naukowe, biorąc pod uwagę, że wolności nauki towarzyszy odpowiedzialność akademicka;
 - f) przyjęły podejście obejmujące całą administrację rządową, które łączy odpowiednią wiedzę ekspercką i umiejętności, zapewnia kompleksowe podejście do bezpieczeństwa badań naukowych oraz sprzyja spójności rządowych działań i komunikacji w odniesieniu do sektora badań naukowych i innowacji, w tym koniecznych działań na rzecz podnoszenia i zmiany kwalifikacji odpowiedniej siły roboczej;
 - g) przyjmowały – przy stosowaniu podejścia opartego na analizie ryzyka – niezależne od poszczególnych państw strategię polityczną umożliwiającą identyfikację i zwalczanie zagrożeń dla bezpieczeństwa badań naukowych niezależnie od tego, skąd pochodzą te zagrożenia, ponieważ jest to najlepsza gwarancja utrzymania zrównoważonego podejścia do możliwości i zagrożeń w odniesieniu do współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji oraz niezapominania o zmieniającym się krajobrazie zagrożeń, w tym o pojawianiu się nowych agresorów, które je stwarzają;
 - h) zapewniały, aby dołożono wszelkich starań w celu uniknięcia wszelkich form zarówno bezpośredniej, jak i pośredniej dyskryminacji i stygmatyzacji, które mogą wystąpić jako niezamierzone skutki środków ochronnych, oraz zapewniały pełne poszanowanie praw podstawowych zapisanych w Karcie;
 - i) uznały dynamiczny charakter bezpieczeństwa badań naukowych kształtowanego przez nowe spostrzeżenia, zmieniające się zagrożenia i kontekst geopolityczny, co wymaga podejścia do uczenia się obejmującego przeprowadzanie okresowych przeglądów i aktualizacji w celu zapewnienia, aby polityki bezpieczeństwa badań naukowych i związane z nimi wysiłki na rzecz budowania zdolności pozostały aktualne, skuteczne i proporcjonalne oraz zgodne z wyżej wymienionymi zasadami.

ZALECA, ABY PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE, przy pełnym poszanowaniu zasad pomocniczości, proporcjonalności, autonomii instytucjonalnej i wolności nauki oraz zgodnie ze specyfiką krajową państw członkowskich, różnymi punktami wyjściowymi i ich wyłączną kompetencją w zakresie bezpieczeństwa narodowego, bez uszczerbku dla możliwości podjęcia przez państwa członkowskie dalszych działań:

2. podjęły prace nad stworzeniem i wdrożeniem spójnego zestawu środków z zakresu polityki w celu zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych przy jak najlepszym wykorzystaniu elementów wymienionych w niniejszej sekcji;
3. nawiązały dialog z sektorem badań naukowych i innowacji w celu określenia obowiązków i ról oraz opracowania podejścia krajowego, jeżeli jeszcze go nie wprowadzono, na przykład za pomocą wytycznych lub wykazu odpowiednich środków i inicjatyw mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa badań naukowych za pomocą jasnego procesu wdrażania, przy jednoczesnym uwzględnieniu wytycznych Komisji i dostępnych narzędzi wsparcia;

4. w stosownych przypadkach tworzyły nową lub wzmacniały istniejącą strukturę lub usługi wsparcia, aby pomóc podmiotom w sektorze badań naukowych i innowacji w zwalczaniu zagrożeń związanych ze współpracą międzynarodową w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Dzięki połączeniu międzysektorowej wiedzy eksperckiej i umiejętności takie struktury lub usługi wsparcia mogłyby zapewniać informacje i doradztwo, na podstawie których organizacje prowadzące badania naukowe i organizacje finansujące badania naukowe będą mogły podejmować świadome decyzje, oceniając szanse i zagrożenia związane z przyszłą współpracą międzynarodową, a także zapewniać inne usługi, na które w sektorze badań naukowych i innowacji jest wyraźne zapotrzebowanie, w tym działania uświadamiające i szkolenia;
5. wzmocniły bazę dowodową na potrzeby kształtowania polityki w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych w drodze analizy krajobrazu zagrożeń, w tym pod względem cyberbezpieczeństwa;
6. ułatwiały wymianę informacji między organizacjami prowadzącymi badania naukowe i organizacjami je finansującymi, z jednej strony, a agencjami wywiadowczymi, z drugiej strony, na przykład za pośrednictwem tajnych i jawnych briefingów lub specjalnych łączników;
7. rozwijały lub wzmacniały międzysektorową współpracę wewnątrz rządu, mianowicie zapewniając współpracę decydentów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe, badania naukowe i innowacje, handel, sprawy zagraniczne, wywiad i bezpieczeństwo;
8. uzyskały wgląd w odporność sektora, a także skuteczność i proporcjonalność mających zastosowanie polityk w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych, w tym w drodze regularnego testowania odporności i symulacji incydentów, przy jednoczesnym uwzględnieniu, w stosownych przypadkach, wsparcia Komisji;
9. zwróciły szczególną uwagę na współpracę międzynarodową w obszarach obejmujących krytyczną wiedzę i technologie krytyczne, w tym te wskazane w zaleceniu Komisji (UE) 2023/2113 oraz na wyniki takich wspólnych ocen ryzyka;
10. wdrożyły – w celu zapewnienia zgodności z mającymi zastosowanie unijnymi przepisami dotyczącymi kontroli wywozu produktów podwójnego zastosowania i ze środkami ograniczającymi przyjętymi zgodnie z art. 29 TUE oraz art. 207 i 215 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – krajowe środki, w zakresie niematerialnego transferu technologii, jak również w celu wzmocnienia wdrażania i egzekwowania środków ograniczających odpowiednich z punktu widzenia badań naukowych i innowacji;
11. aktywnie wносиły wkład w unijną platformę kompleksowej obsługi ds. przeciwdziałania ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje w drodze dzielenia się narzędziami i zasobami opracowanymi w ramach publicznego finansowania w celu ułatwienia transgranicznego wykorzystywania tych narzędzi i zasobów oraz dostarczania ich w sposób przyjazny, dostępny i bezpieczny dla użytkownika;
12. zaangażowały się we współpracę z sektorem prywatnym, by opracować wytyczne dla przedsiębiorstw zaangażowanych w badania naukowe i innowacje, w tym dla przedsiębiorstw typu start-up, firm odpryskowych oraz małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących intensywną działalność badawczą. Z tego względu należy zwrócić uwagę na obowiązujące przepisy, w tym przepisy dotyczące kontroli wywozu produktów podwójnego zastosowania, monitorowania inwestycji zagranicznych, a także na trwające prace nad monitorowaniem inwestycji za granicą;
13. w stosownych przypadkach i w oparciu o ocenę ryzyka rozważyły zastosowanie środków przewidzianych w niniejszym zaleceniu do działań w zakresie współpracy międzynarodowej związanych z mobilnością naukowców.

W odniesieniu do roli organizacji finansujących badania naukowe

14. podjęły współpracę z organizacjami finansującymi badania naukowe, aby zachęcić je do zapewnienia, aby:
 - a) bezpieczeństwo badań naukowych stanowiło integralną część procesu aplikacyjnego uwzględniającego poszczególne czynniki, które łącznie określają profil ryzyka projektu. Celem jest zachęcenie beneficjentów do przemyślenia kontekstu, w którym ma miejsce współpraca w dziedzinie badań naukowych i innowacji, oraz roli, jaką mogą odegrać powody i (ukryte) intencje, co ma zapewnić identyfikację potencjalnego ryzyka i zagrożeń z wyprzedzeniem;
 - b) kwalifikowane do finansowania projekty badawcze budzące obawy poddawano ocenie ryzyka proporcjonalnie do ich profilu ryzyka, czego rezultatem będzie określenie właściwego sposobu zarządzania ryzykiem, przy zapewnieniu unikania niepotrzebnego wydłużania czasu oczekiwania na przyznanie dotacji i zbędnych obciążeń administracyjnych;
 - c) rozważano – w przypadku zawierania umów o partnerstwie w zakresie badań naukowych z podmiotami zagranicznymi, w tym za pośrednictwem protokołów ustaleń – ewentualne zagrożenia związane ze współpracą międzynarodową i uwzględniano kluczowe warunki ramowe, takie jak poszanowanie wartości i praw podstawowych Unii, wolność nauki, wzajemność i uzgodnienia dotyczące zarządzania aktywami intelektualnymi, w tym rozpowszechnianie i wykorzystywanie wyników, udzielanie licencji lub przekazywanie rezultatów oraz tworzenie firm odpryskowych, a także zapewniano strategię wyjścia w przypadku niespełnienia warunków określonych w umowach;

- d) w przypadku stosowania środków ochronnych w krajowych programach finansowania uwzględniano środki stosowane w odpowiednich unijnych programach finansowania;
- e) w przypadku projektów o wysokim profilu ryzyka wnioskodawcy uzyskiwali od potencjalnych partnerów gwarancje, np. w ramach umowy o partnerstwie, z uwzględnieniem kluczowych warunków ramowych, takich jak te wymienione w pkt 15 lit. c);
- f) w organizacji finansującej dostępne były odpowiednie wiedza ekspercka i umiejętności na potrzeby rozwiązania problemów związanych z bezpieczeństwem badań naukowych oraz by bezpieczeństwo badań naukowych było uwzględnione w istniejących środkach monitorowania i oceny, w tym śledzenia incydentów i terminowego wdrażania wiarygodnych środków w przypadku niezgodności.

W odniesieniu do wspierania organizacji prowadzących badania naukowe

15. zachęcały organizacje prowadzące badania naukowe do (i wspierały je w tych działaniach):

- a) angażowania się wśród partnerów w wymianę informacji, wzajemne uczenie się, opracowywanie narzędzi i wytycznych oraz zgłaszanie incydentów, a także rozważenia łączenia zasobów w celu jak najlepszego wykorzystania ograniczonych i rozproszonych zasobów i wiedzy eksperckiej;
- b) wdrożenia wewnętrznych procedur zarządzania ryzykiem w sposób systematyczny, w tym poprzez ocenę ryzyka, przeprowadzenia należytej analizy potencjalnych partnerów i odwołanie się do wyższych poziomów wewnętrznego procesu decyzyjnego w przypadku kwestii budzących obawy przy jednoczesnym unikaniu zbędnych obciążeń administracyjnych;
- c) rozważenia – w przypadku zawierania umów o partnerstwie w zakresie badań naukowych z podmiotami zagranicznymi, w tym za pośrednictwem protokołów ustaleń – ewentualnych zagrożeń związanych ze współpracą międzynarodową i uwzględniania kluczowych warunków ramowych, takich jak poszanowanie wartości i praw podstawowych Unii, wolność nauki, wzajemność i uzgodnienia dotyczące zarządzania aktywami intelektualnymi, w tym rozpowszechnianie i wykorzystywanie wyników, udzielanie licencji lub przekazywanie rezultatów oraz tworzenie firm odpryskowych, a także zapewniania strategii wyjścia w przypadku niespełnienia warunków określonych w umowach;
- d) oceny ryzyka związanego z programami dotyczącymi talentów w sektorze badań naukowych i innowacji finansowanymi przez obce rządy, ze szczególnym uwzględnieniem wszelkich niepożądanych zobowiązań nałożonych na beneficjentów tych programów, oraz zagwarantowania, aby sponsorowani przez obce rządy organizatorzy kursów i szkoleń odbywających się na terenie danej instytucji działali zgodnie z misją i zasadami tej instytucji przyjmującej;
- e) inwestowania w specjalną wewnętrzną wiedzę ekspercką i umiejętności w dziedzinie bezpieczeństwa badań naukowych, przydzielania odpowiedzialności za bezpieczeństwo badań naukowych do odpowiednich szczebli organizacyjnych oraz inwestowania w higienę cyberbezpieczeństwa i tworzenia kultury opartej na równowadze między otwartością a bezpieczeństwem;
- f) ułatwienia dostępu do programów szkoleniowych, w tym kursów internetowych, nowemu i obecnemu personelowi badawczemu, a także opracowania programów edukacyjnych i szkoleniowych mających na celu szkolenie doradców ds. bezpieczeństwa i innych odpowiednich podmiotów oraz szkolenie osób prowadzących rekrutację i personel zajmujący się umiędzynarodowieniem w celu sprawdzania i wykrywania – w ramach procesu weryfikacji strukturalnej – elementów budzących obawy we wnioskach o przyjęcie na stanowisko o charakterze badawczym, w szczególności w dziedzinach badań naukowych obejmujących krytyczną wiedzę i technologie krytyczne;
- g) zapewnienia w publikacjach naukowych i we wszystkich innych formach rozpowszechniania rezultatów badań pełnej przejrzystości źródeł finansowania i powiązań pracowników badawczych, przy jednoczesnym unikaniu sytuacji, w której zagraniczne zależności i konflikty interesów lub zobowiązania wpływają na jakość i zakres badań naukowych;
- h) wprowadzenia podziału – zarówno fizycznego, jak i wirtualnego – gwarantującego, że w obszarach, takich jak laboratoria i infrastruktura badawcza oraz szczególnie wrażliwe dane i systemy, dostęp będzie udzielany wyłącznie pod warunkiem bezwzględnej konieczności uzyskania informacji oraz że w przypadku systemów internetowych wprowadzone zostaną solidne rozwiązania w zakresie cyberbezpieczeństwa;
- i) oceniania ryzyka związanego ze sprzętem, laboratoriami i infrastrukturami badawczymi sponsorowanymi przez podmioty mające siedzibę w państwach trzecich lub przez nie kontrolowane lub ze sprzętem, laboratoriami i infrastrukturami badawczymi nabywanymi od takich podmiotów, ze szczególnym uwzględnieniem wszelkich niepożądanych obowiązków nałożonych na organizacje przyjmujące;
- j) zapewnienia zapobiegania wszelkim formom dyskryminacji i stygmatyzacji, zarówno bezpośredniej, jak i pośredniej, ochrony indywidualnego bezpieczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem stosowania przymusu wobec diaspory ze strony państwa pochodzenia i innych form wrogiego wpływu, które mogą prowadzić do autocenzury i mieć wpływ na bezpieczeństwo zagranicznych naukowców, doktorantów i studentów, a także zapewnienia zgłaszania incydentów.

ZALECA KOMISJI, ABY:

16. w pełni wykorzystywała otwartą metodę koordynacji, zwłaszcza struktury zarządzania EPB, oraz wspierała wdrażanie niniejszego zalecenia poprzez podnoszenie świadomości, ułatwianie i promowanie wzajemnego uczenia się, umożliwianie budowania zdolności, a także ułatwianie spójności polityk; uwzględniała treść niniejszego zalecenia również w programach odpowiednich strategicznych platform i rad;
17. opracowała i utrzymywała unijną platformę kompleksowej obsługi ds. przeciwdziałania ingerencjom zagranicznym w badania naukowe i innowacje, której celem jest konsolidacja wszystkich istotnych danych, narzędzi, sprawozdań i innych zasobów opracowanych na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym, organizacyjnym lub poza Unią, przy jednoczesnym zapewnieniu ich prezentacji w sposób przyjazny, dostępny i bezpieczny dla użytkownika;
18. wspierała gromadzenie dowodów na potrzeby kształtowania polityki w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych i gromadziła odpowiednią wiedzę fachową państw członkowskich i zainteresowanych stron, a także badała i oceniała możliwości bardziej strukturalnego wsparcia w tym zakresie, np. za pośrednictwem europejskiego ośrodka wiedzy fachowej w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych, przy uwzględnieniu istniejących struktur i powiązaniu go z platformą kompleksowej obsługi, ponadto w odpowiednim czasie można by dodać dodatkowe funkcje wspierające państwa członkowskie oraz sektor badań naukowych i innowacji;
19. poprawiła, we współpracy z Wysokim Przedstawicielem Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, orientację sytuacyjną wśród decydentów w ramach strukturalnej oceny zagrożeń hybrydowych dla ekosystemu badań naukowych i innowacji;
20. opracowała metody testowania odporności organizacji prowadzących badania naukowe, która może być stosowana na zasadzie dobrowolności przez państwa członkowskie wraz z ich organizacjami prowadzącymi badania naukowe;
21. kontynuowała prace – z udziałem państw członkowskich i zainteresowanych stron – nad oceną ryzyka związanego z technologiami krytycznymi, a także angażowała się w dialog w celu zapewnienia wymiany informacji i spójności podejścia do oceny ryzyka i środków ochronnych na rzecz bezpieczeństwa badań naukowych w krajowych programach finansowania i w odpowiednich unijnych programach finansowania;
22. opracowała narzędzia i zasoby – zarówno niezależne od danego państwa, jak i dla niego przeznaczone – w celu wspierania organizacji prowadzących badania naukowe w przeprowadzaniu należytej analizy potencjalnych partnerów z państw trzecich;
23. co dwa lata organizowała, wraz z organizacjami zainteresowanych stron działającymi na szczeblu unijnym, sztandarową imprezę poświęconą bezpieczeństwu badań naukowych, z myślą o wymianie informacji i wymianie ukierunkowanej na rozwiązania;
24. przygotowała w razie potrzeby wytyczne interpretacyjne dotyczące opracowywania procedur oceny ryzyka i stosowania odpowiednich przepisów unijnych. Odnosi się to w szczególności do przepisów dotyczących kontroli wywozu, zwłaszcza niematerialnego transferu technologii, wymogów wizowych dla zagranicznych naukowców, a także do interpretacji niektórych wymogów w zakresie otwartej nauki i zarządzania aktywami intelektualnymi z punktu widzenia bezpieczeństwa badań naukowych;
25. podejmowała współpracę z sektorem badań naukowych i innowacji oraz z państwami członkowskimi w celu określenia najlepszego sposobu zwiększenia przejrzystości źródeł finansowania badań naukowych i powiązań naukowców;
26. wzmocniła dialog i współpracę z partnerami międzynarodowymi w zakresie bezpieczeństwa badań naukowych poprzez wymianę informacji i doświadczeń, wymianę najlepszych praktyk i poszukiwanie sposobów dostosowania środków ochronnych, a także uwzględnienie możliwości wypracowania wspólnego stanowiska Unii w tej kwestii na forach wielostronnych.

Monitorowanie postępów

27. zachęca się Komisję do monitorowania postępów we wdrażaniu niniejszego zalecenia w sposób przejrzysty i w oparciu o jasne wskaźniki, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i po konsultacji z zainteresowanymi stronami, za pośrednictwem platformy dotyczącej polityki w zakresie EPB, a także do składania Radzie co dwa lata sprawozdań na temat globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji oraz obecnej sprawozdawczości dotyczącej programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji;
28. w świetle pilnie potrzebnej wspólnej reakcji zachęca się państwa członkowskie do wdrożenia niniejszego zalecenia oraz do wymiany z Komisją informacji na temat ich podejść krajowych (o których mowa w zaleceniu 3 dla państw członkowskich) jako wkładu w wyżej wymienione działania w zakresie monitorowania i sprawozdawczości prowadzone przez Komisję;
29. po dogłębnej ocenie i w świetle przyszłego rozwoju sytuacji geopolitycznej możliwe jest zaproponowanie dalszych kroków i środków.

Sporządzono w Brukseli dnia 23 maja 2024 r.

W imieniu Rady

Przewodniczący

J. BROUNS
